

Խ. ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
УЧЕНЫЕ ЗАПИСКИ АРМЯНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. Х. АБОВЯНА

Հումանիտար գիտություններ № 1-2 (26-27) 2016 Гуманитарные науки

ՀՏԴ 373.3 : 159.922.7

ԿՐՏՍԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆԵՐԻ ԱՐԺԵՔՍՅԻՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ
ՁԵՎԱՎՈՐՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՌԿԱ ՎԻՃԱԿԻ ԱԽՏՈՐՈՇՈՒՄԸ
Ա. Լ. ՏՈՆՈՅԱՆ

Խ.Արովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական
համալսարան, 0010, Երևան, Տիգրան Մեծի 17
e-mail: alla.ton@rambler.ru

Աշխատանքում ներկայացված են կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորվածության մակարդակները՝ փորձարարական աշխատանքների արդյունքների վերլուծության հիման վրա:

Բանալի բառեր. արժեք, արժեքային կողմնորոշում, արժեքային ներուժ, մանկավարժական փորձարարություն, ձևավորվածություն, ուսուցման գործընթաց, ուսուցչի դաստիարակչական ներգործություն:

Ներկայացված է խմբագրություն 12.10.2015 թ.

Արժեքների էության բնութագրումը և դասակարգումը այսօր դարձել է փիլիսոփաների, սոցիոլոգների, մանկավարժների, հոգեբանների քննարկման առարկա:

Ինչպես նշում են Վ. Վ. Անիսիմովը, Օ. Գ. Գրոխովսկայան, Ն. Դ. Նիկանդրովը. «Երբորդ հազարամյակի սկզբում գնալով ավելի ակնառու է դառնում մարդու մարդկային ընդհանրությունների և սոցիումների բարոյական և հոգևոր արժեքների անընդմեջ արժեզրկումը: Դրա պատճառը համակարգային ճգնաժամն է, որն ընդգրկել է հասարակության հոգևոր կյանքի կարևորագույն ոլորտները՝ մշակույթը, գիտությունը, կրոնը և կրթությունը: Հենց կրթությունը կարող է վերադարձնել մարդկանց կորցրած հավատը, կենցաղի բարձրագույն հոգևոր արժեքները և մարդկային կյանքի իմաստը» [3, էջ 40]:

Կրթության վերաբերյալ ժամանակակից մեթոդաբանական, արժեքաբանական մոդելները. «Թույլ են տալիս կրթությունը դիտարկել որպես սոցիալ-մանկավարժական երևույթ, որն իր արտացոլումն է գտնում նրա հիմնական գաղափարներում՝ մարդասիրական արժեքների

բազմակողմանիության և հիմնարարության, նպատակների և միջոցների միասնության, ազատության գաղափարների գիտակցում» [1, էջ 54]:

Ուսուցման գործընթացի արդյունավետությունը պայմանավորված է ոչ միայն գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների լիարժեք ձեռքբերմամբ, այլև արժեքային համակարգի ձևավորվածությամբ:

Ինչպես նշում են Վ. Ա. Մլաստենինը և Գ. Ի. Չիժակովան. «Արժեքները համարվում են մարդու գործունեության և վարքի կողմնորոշիչը միայն այն դեպքում, երբ ամբողջականորեն ձևավորված է նրանց արժեքային կողմնորոշիչների գիտակցումը, հարաբերությունները և դիրքորոշումները, որոնք արտացոլում են անձի գործունեության և վարքի մեջ արժեքների ուղղվածությունը, իսկ յուրաքանչյուր կոնկրետ իրավիճակում մարդը ղեկավարվում է արժեքային գիտակցությամբ և հարաբերություններով» [4, էջ 119]:

Մայրենի և օտար լեզուների, մաթեմատիկայի ուսուցման ընթացքում կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորումն իրականանում է ուսումնական և արտաուսումնական գործունեության ընթացքում՝ ըստ ուսումնական ծրագրերով նախատեսված թեմատիկ նյութերի, ընթերցանության համար երաշխավորվող գրականության, գրավոր աշխատանքների համար առաջադրվող բազմապիսի տեքստերի, վարժությունների, առաջադրանքների ու խնդիրների:

Այդ նյութերում արժեքներն առկա են ուղղակի, անուղղակի, միջնորդավորված, այլաբանորեն, և կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների գործընթացում էապես կարևորվում է ուսուցչի դաստիարակչական ներգործությունը:

Ինչպես նշում է Հ. Միքայելյանը. «Դպրոցականի համար ուրախության և դառնության ավելի մեծ աղբյուր, քան հաղթահարված կամ չհաղթահարված նյութը՝ դասը, խնդիրը, վարժությունը, չեն կարող լինել: Թեորեմում արժարժված հատկության, նրա ապացուցման ընկալումը, դժվար խնդրի կամ վարժության լուծումը կարող են բերկրանք պատճառել աշակերտին: Իսկ չլուծված յուրաքանչյուր խնդիր՝ իր հետ դառնության, վշտի ինչ-որ բաժին է բերում: Եվ այստեղ իրավիճակը սրվում է, որովհետև աշակերտի հաջողությունը կամ անհաջողությունը ի ցույց է տրվում ողջ դասարանին, ինչը մեծացնում է ուրախության կամ դառնության չափաբաժինը» [2, էջ 70]:

Ելնելով այս մեթոդաբանական մոտեցումներից՝ մեր փորձարարական հետազոտության նպատակն է՝ ստուգել ուսումնական թեմատիկ նյութի արժեկողմնորոշիչ ազդեցությունը կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման գործընթացի արդյունավետության վրա, ինչպես նաև դասավանդողի

արժեուղորդ գործառույթի բովանդակությունը: Այդ նպատակով առաջադրվել են գիտափորձի խնդիրները՝ ստուգել առանձնացված տեքստերի ներգործության արդյունավետությունը կրտսեր դպրոցականի արժեուղորդի վրա, բացահայտել արժեկողմնորոշիչ առաջադրանքների ազդեցությունը և մեթոդապես հիմնավորել մշակված վարժությունների ու առաջադրանքների համալիրը:

Գիտափորձն իրականացել է Երևանի թիվ 51, 65, 119, 145 դպրոցներում: Գիտափորձին մասնակցել է մոտ 400 աշակերտ՝ ընդգրկվելով ստուգիչ և փորձնական խմբերում, որոնք ձևավորվել են ըստ առաջադիմության հավասար մակարդակների: Հավելենք, որ ձևավորվել են 2-ական խմբեր, որոնցում 1-2 դասարանների աշակերտներն ընդգրկվել են մեկ խմբում, 3-4 դասարանների աշակերտները՝ 2-րդ խմբերում:

Սովորողների արժեքային կողմնորոշումների առկա մակարդակի ձևավորվածությունը բացահայտելու համար մեր կողմից մշակվել են չափանիշներ, մեթոդներ: Չափանիշները մշակելիս հաշվի են առնվել կրտսեր դպրոցականների տարիքային, անհատական, հոգեբանական առանձնահատկությունները, սոցիալական փորձը, աշխարհընկալումը, հաղորդակցումը, ինչպես նաև մայրենի և օտար լեզուների ուսուցման բովանդակային և գործնական կողմերի արժեքային ներուժը:

Կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ախտորոշման համար թե՛ ստուգիչ, թե՛ փորձնական խմբերում ընդգրկված դպրոցականներին տրվել են թերթիկներ, որոնց վրա գրված են արժեքներ նշանակող հասկացություններ: Մինչ մեթոդիկան կիրառելը զրույց է անցկացվել առաջադրված հասկացությունների իմաստների շուրջ, կատարվել է բացատրական աշխատանք, տրվել են ցուցումներ:

Դպրոցականները պետք է հերթականությամբ դասավորեն թերթիկներն ըստ իրենց նախընտրության՝ առաջնություն տալով այս կամ այն արժեքին. վերջնական արդյունքը պետք է ցույց տա կրտսեր դպրոցականի արժեքային ընկալումը, պատկերացումը, երևույթների, մարդկային հատկանիշների վերաբերյալ տեսակետը: Արժեքներն ընտրելիս աշխատել ենք ընդգրկել դպրոցականի կենսագործունեության, մարդկային հարաբերությունների բոլոր ոլորտները, բարոյական և գեղագիտական պատկերացումներն արտացոլող հասկացություններ: Մեթոդիկան կիրառելիս մեր նպատակն է եղել նաև բացահայտել, թե այս կամ այն արժեքի նախընտրությունն ինչպիսի դրդապատճառներով է թելադրված, գիտակցում են արդյոք տվյալ հասկացության նշանակությունը, աշխատանքը մեխանիկորեն են կատարում, թե՛ խորհում են տրված հասկացությունների վերաբերյալ, առկա է արդյոք խմբային կողմնորոշումը, միջավայրի ազդեցությունը,

ինքնուրույնությունը, երեխաները պատասխանատվությամբ են վերաբերվում աշխատանքին, անկեղծ են արդյոք, հարկ կա՞լրացուցիչ մեկնաբանությունների և անհրաժեշտ է արդյոք ուսուցչի աջակցող գործառնությունը:

Ներկայացնենք մեր կողմից մշակված թերթիկներում ընդգրկված արժեքները: Հավելենք, որ հաշվի առնելով կրտսեր դպրոցականների մտածողության տեսակը, երևակայությունը, զգայունականությունը՝ թերթիկները ներկայացրել ենք տարբեր գույներով և երկրաչափական տարբեր պատկերների ձևով, որպեսզի աշակերտների համար առաջադրանքը գրավիչ լինի և կրի խաղային բնույթ:

- Աշխատասիրություն
- Ազատություն
- Հավասարություն
- Եղբայրություն
- Բարեկամություն
- Սեր
- Մարդասիրություն
- Սեր բնության նկատմամբ
- Սեր հայրենիքի նկատմամբ
- Քաղաքավարություն
- Բարեկիրթ վերաբերմունք դպրոցում, տանը, հասարակական վայրերում
- Պատասխանատվություն
- Խոսքի և գործի միասնություն
- Հավատարմություն, նվիրվածություն
- Հաղորդակցում, միջանձնային շփումների պատրաստակամություն
- Ընթերցասիրություն, սեր դեպի գիրքը
- Համակարգչային խաղեր, վիրտուալ շփումներ
- Հոգատարություն կենդանիների նկատմամբ
- Կայուն գիտելիքներ, տարբեր լեզուներով հաղորդակցում
- Հայրենիքի ճանաչողություն, ազգային խորհրդանիշների իմացություն
- Կարգապահություն, ճշտախոսություն, ազնվություն
- Արվեստի ստեղծագործությունների նկատմամբ հետաքրքրություն
- Բարձր առաջադիմություն, լրացուցիչ տեղեկատվության յուրացում
- Համագործակցություն, հանդուրժողականություն

Արդյունքների վերլուծությունը բացահայտում է հետևյալ պատկերը: Թե՛ ստուգիչ, թե՛ փորձնական խմբերում ընդգրկված

աշակերտները, որոշակի շեղումներով, նախապատվությունը տալիս են հաղորդակցական արժեքներին. նրանց համար կարևոր է հաղորդակցվել մայրենի և օտար լեզուներով: Բնականաբար, արժեքների դասակարգման մեջ առաջին շարքերում են վիրտուալ շփումները: Որոշակիորեն նախապատվություն են տրվում սոցիալական արժեքներին՝ բարեկիրթ վերաբերմունք, քաղաքավարություն և այլն: Ընդհանուր առմամբ, իմացական-ճանաչողական արժեքներն առաջնային չեն. ակնհայտորեն դպրոցականները չեն նախընտրում ընթերցանությունը, թեև հակված են լրացուցիչ տեղեկատվության ձեռքբերման էլեկտրոնային տարբեր աղբյուրներից: Սա թույլ է տալիս եզրակացնելու, որ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հարաճուն ներդրումներն էականորեն փոխում են դպրոցականների կենսակերպը՝ միաժամանակ նրանց որոշ չափով մեկուսացնելով, քանի որ այնպիսի արժեքներ, ինչպիսիք են համագործակցությունն ու հանդուրժողականությունը, ցանկի վերջին շարքերում են: Կարևորվում են նաև բարոյական արժեքները՝ հավատարմությունը, նվիրվածությունը, ազնվությունը, ճշտախոսությունը: Հայրենիքի ճանաչողությունը, ազգային խորհրդանիշների իմացությունն ու արվեստի ստեղծագործությունների նկատմամբ հետաքրքրությունները կրտսեր դպրոցականների արժեքային նախընտրություններում առաջնային չեն:

Կրտսեր դպրոցականների՝ շրջակա սոցիալական միջավայրի հետ շփվելու պահանջմունքը, որը բացահայտվում է տվյալ մեթոդիկայի անցկացման գործընթացում, վկայում է նրանց պահանջմունքների, հետաքրքրությունների, կողմնորոշումների ուղղվածության և հաղորդակցական կարողությունների ձևավորվածության մասին: Դրանում, անտարակույս, մեծ դեր ունեն ընտանիքի դաստիարակչական գործառույթը և ուսումնական հաստատությունը:

Մեր դիտարկումները ցույց են տալիս, որ կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների բովանդակության մեջ հաճախ անտեսվում են այնպիսի արժեքներ, որոնք բնութագրում են նրանց համագործակցային կարողությունները և հանդուրժողականության որակները: Դա պայմանավորված է նրանով, որ ուսուցման գործընթացում տակավին խորությամբ չեն ներդրվում համագործակցային ուսումնառությանը նպաստող տեխնոլոգիաներ, որոնք էական ազդեցություն ունեն սովորողների կենսագործունեության և վարքային դրսևորումների վրա: Այստեղից բխում է, որ կրտսեր դպրոցականների՝ տվյալ ոլորտը բնութագրող արժեքների անտեսումը արդիական է դարձնում ուսուցիչների՝ այդ ուղղությամբ տարվող աշխատանքը:

Արժեքների դասակարգման ընթացքում պարզվել է, որ միևնույն

արժեքների կայուն ընտրությունն առկա է տարբեր խմբերում ընդգրկված սովորողների կեսից ավելիի համար: Յուրաքանչյուր խմբում մոտավորապես այդ քանակով ընդգրկվածներ գործնականում բավականաչափ խորությամբ չեն իմաստավորում իրենց նախընտրությունն այս կամ այն արժեքի նկատմամբ՝ արժեքներն ընտրելով առանց խորապես գիտակցելու, իմաստավորելու և հիմնավորելու:

Այնուհանդերձ, այն դիտարկումները, որոնք արվել են ախտորոշիչ գիտափորձի արդյունքների հիման վրա, չեն կարող լիարժեքորեն արտացոլել կրտսեր դպրոցականների արժեքային ըմբռնումները:

Արժեքային կողմնորոշումները հոգևոր բնույթ ունեն և հաճախ իրավիճակային դրսևորումներ են ունենում: Սուկ թվարկման միջոցով հնարավոր չէ խորությամբ ուսումնասիրել երեխաների արժեքային պատկերացումները, հատկապես եթե դրանք գործնականում չեն դրսևորվում և վարքում չեն մարմնավորվում:

Կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումները բացահայտելու համար մենք կիրառեցինք նաև այնպիսի մեթոդներ, որոնց շնորհիվ հնարավոր է առավել լիարժեք պատկերացում կազմել նրանց մտագործունեության, խոսքի մշակույթի, երևակայության, ստեղծագործական մտածողության մասին: Մենք ստուգիչ և փորձնական խմբերում առաջարկեցինք հենակետային կամ բանալի բառեր (բառախմբեր)՝ կիրառելով 5-րդականոց ազատ շարադրանք մեթոդը (յուրաքանչյուր բառաշարքի շուրջ կապակցված խոսքի կառուցմանը տրվում է հինգ րոպե): Բառախմբերը կազմելիս նախապատվությունը տրվել է այն բառերին, որոնց միջոցով հնարավոր է ստեղծել գեղարվեստական փոքր բնագրեր՝ հուզական հագեցվածությամբ: Միաժամանակ մենք հաշվի ենք առել այդ բառերի ուղղագրական արժեքը, պատկերավոր, բնութագրական կողմը, փոքր տեքստ հյուսելու տեսակետից նպատակահարմարությունը, նաև դաստիարակչական, ուսուցողական, զարգացնող նշանակությունը: Բառախմբերի ընտրության ժամանակ հաշվի է առնվել նաև այն, որ դրանք վերաբերեն տեղեկատվական, իմացական-ճանաչողական, հաղորդակցական, գեղագիտական, սոցիալական, բարոյական արժեքներին, ընդ որում՝ ակնկալվում էր աշակերտների հուզական-գնահատողական վերաբերմունքը:

Այս մեթոդի կիրառման շնորհիվ ընդլայնվում է դիտարկվող արժեքների ցանկը. ի տարբերություն արժեքների ուղղակի դասակարգման՝ այն չի սահմանափակում կրտսեր դպրոցականների արժեքային ընտրության հնարավորությունները, որն ակնհայտ էր մեր կողմից առաջարկված արժեքների դասակարգման պարագայում:

Աշխատանքը կատարելիս կրտսեր դպրոցականներին նաև սեփական մտքերն ու ցանկություններն արտահայտելու ազատություն է տրվել, որը պայմաններ ու հնարավորություններ է ընձեռել անկեղծորեն, առանց արտաքին ներգործության արտահայտելու խոհերը, մտորումները, երևակայությունը, ապրումները, արժեքային պատկերացումները և դրդապատճառները:

Ներկայացնենք մի քանի բառախմբեր.

- սաղարթախիտ, շշուկ, խոնավ բուրմունք, մեղմօրոր երգ, խորհրդավոր լռություն,
- գիրք, ընթերցանություն, խորհրդավոր աշխարհներ, տիեզերք, երազել,
- բարյացակամ, նվիրված ընկեր, հուզիչ պատմություն, անօրինակ արարք, ճանապարհորդություն,
- հայրենի լեռնաշխարհ, բնօրրան, պատմական հուշարձաններ, սրտի թրթիռ, նվիրական վայրեր,
- փիրուզագույն ալիքներ, մեղմ զեփյուռ, ոսկեգօծ, շառաչյուն, քաղցրահնչյուն երգ,
- բարեկիրթ վերաբերմունք, ծերունագարդ, դողդոջուն քայլվածք, հանրօգուտ, երախտագետ,
- ազատ հաղորդակցվել, ջերմագին զրույց, սրտառուչ պատմություն, առօրեական, Ամանորի գիշեր,
- պատկերասրահ, կախարդիչ երանգներ, ցնցող տպավորություն, գեղանկարչություն, վրձնահարված,
- ազգային օրհներգ, եռագույն դրոշ, զինանշան, հպարտություն, հնօրյա,
- հայրենի օջախ, գորովագութ, քնքշագին ժպիտ, ջերմ զրույց, հոգատարություն,
- մայրենի լեզու, շքեզ բառազանձ, այբուբեն, մաշտոցյան սխրանք, քաղցրաբառ,
- մտովի ճանապարհորդություն, համակարգիչ, հեռավոր երկրներ, օտար մշակույթ, երազի թևով,
- գթասիրտ, ցրտաշունչ, անպաշտպան, անօգնական, երախտագետ ժպիտ,
- Երկիր մոլորակ, հաղորդակցվել, համայն մարդկություն, բնապահպանություն, գլոբալ տաքացում,
- լավ կրթություն, լեզուների իմացություն, ապագայի մասնագիտություններ, երևակայություն, ստեղծագործական աշխատանք,
- ուսուցիչ, մրցակցություն, խրախուսանք, գիտելիքի աղբյուր, լեզուների իմացություն,

- հազարամյա պատմություն, խաչքար, քրիստոնեություն, գոյամարտ, ազատամարտիկ, Եռաբլուր:

Այս մեթոդիկայի անցկացումը բացահայտում է կրտսեր դպրոցականների ապրումների բազմազանությունն ու հուզական ոլորտը, որը դրսևորվում է նաև նրանց վարքում: Տրված բառաշարքերի կիրառումը չի սահմանափակում երեխաների՝ տեքստ հյուսելու ընթացքում այլ բառեր, բառակապակցություններ օգտագործելու հնարավորությունը: Ստացված պատասխանների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ դպրոցականները առավելապես լիարժեք են պատկերացնում բարոյական և գեղագիտական արժեքները (բնության գեղեցկությունների ընկալում, անձնային հատկանիշներ և այլն), մինչդեռ բավականաչափ ձևավորված չեն ճանաչողական, սոցիալական, հաղորդակցական արժեքները: Ակնհայտ է, որ կրտսեր դպրոցականները բավականաչափ չեն արժևորում միջանձնային հաղորդակցման, լեզուների իմացության, ընթերցանության, համամոլորակային հիմնախնդիրների՝ իրենց հասկացողությանը մատչելի տեղեկատվության ձեռքբերման կարևորությունը:

Տեքստերի որակական վերլուծությունից հետո մենք փորձել ենք ստացված տվյալները ներկայացնել քանակական ցուցանիշների ձևով, այսինքն՝ տոկոսային տվյալներով արտահայտել իմացական-ճանաչողական, հաղորդակցական, գեղագիտական, սոցիալական, բարոյամշակութային և այլ արժեքների արտահայտությունը խոսքում, նոր բառապաշարի պատկերավորման և արտահայտչական միջոցների կիրառումը, դատողական վերաբերմունքը, ինքնուրույնության աստիճանը, խոսքի սահունությունը, կապակցվածությունը, տրամաբանականությունը, ներշնչանքի և համոզմունքի առկայությունը:

Ընդհանուր վերլուծությունները ցույց են տալիս, որ աշակերտների գրեթե 65%-ը սահմանափակվել է սոսկ տրված բառերի սահմաններում առանձին նախադասություններ գրելով, 24%-ը տեքստը հարստացրել է գեղարվեստական բառապաշարով, 18%-ը արտահայտել է գնահատողական դատողություններ, 59%-ը սահմանափակվել է սոսկ նկարագրություններով՝ չարտահայտելով արժեքային-գնահատողական վերաբերմունք:

Ընդհանուր առմամբ 32% հարցվածների պատասխաններում մտքերը կրկնվում են, միօրինակ են, անհույզ: Քանի որ մենք առաջարկել ենք տեքստերը կառուցել ըստ նախընտրած բառաշարքերի, ուստի ակնհայտ է հետևյալ միտումը. նախընտրություն է տրվել հիմնականում բնանկարներին, այսինքն՝ նկարագրական տարրերին, մինչդեռ դատողական-խոհական թեմատիկան կրտսեր դպրոցականների նախընտրություններում առանձնապես գերակա չէ: Հավելենք, որ 5-ից

ավելի բառաշարքերի շուրջ տեքստեր է հյուսել ստուգիչ խմբերում հարցվածների 18%-ը, փորձնական խմբերում՝ 19%-ը, 4-5 բառաշարքերի շուրջ՝ համապատասխանաբար 22%-ը և 21%-ը, 2-4 բառաշարքերի շուրջ աշխատել է ստուգիչ խմբերում հարցվածների 35%-ը և փորձնական խմբերում՝ 37%-ը, 1-2 բառաշարքերի վերաբերյալ աշխատանք է ներկայացրել համապատասխանաբար 21%-ը և 16%-ը: Ստուգիչ խմբերում 4%-ը և փորձնական խմբերում 7%-ը չի կատարել առաջադրանքը:

Ըստ թեմատիկ արժեքային մոտեցման՝ մենք տվյալները խմբավորեցինք ըստ որոշակի արժեքների, որոնք ներկայացված են համապատասխան աղյուսակով և գծանկարով:

Դիտարկված են ստուգիչ և փորձնական խմբերի արժեքային նախընտրությունները՝ ըստ թեմատիկ արժեքների:

Միաժամանակ բացահայտվեց այն հանգամանքը, որ մայրենի և օտար լեզուների, մաթեմատիկայի յուրացման ընթացքում ձեռք բերվող շատ արժեքներ կենսական հանգամանքների, ուսումնական նյութի, գրքերի, տարբեր տպավորությունների, միջոցառումների, էքսկուրսիաների ազդեցությամբ կարող են փոփոխվել: Ի դեպ, ստուգիչ և փորձնական խմբերում տվյալների նկատելի շեղում չի արձանագրվել:

Այսպիսով՝ անցկացված փորձարարական հետազոտության արդյունքները բնութագրում են կրտսեր դպրոցականների արժեքային պատկերացումները, որոնք ձևավորվում են տարրական դպրոցում մայրենի, օտար լեզուների և մաթեմատիկայի ուսուցման գործընթացում: Ստացված տվյալների հիման վրա մենք բնութագրեցինք կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորվածության մակարդակները:

Այսպիսով՝ նշված բնութագրիչների հիման վրա, ընդհանրացնելով ախտորոշիչ մեթոդիկայի կիրառման արդյունքում ստացված տվյալները, մեր դիտումների, զրույցների, դասալսումների արդյունքները, գիտափորձի հաստատող փուլում սահմանեցինք կրտսեր դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների, ձևավորվածության բարձր, միջին, ցածր մակարդակները ստուգիչ և փորձնական խմբերում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ասատրյան Լ. Թ., Էկոլոգիական կրթության կառավարման հիմունքները, Մենագրություն, Եր., Արտագերս, 2007:
2. Միքայելյան Հ. Ս., Բարոյական արժեքները և մաթեմատիկայի կրթական ներուժը. -Եր.: Էդիթ Պրինտ, 2011.- 184 էջ:
3. Анисимов В.В., Грохольская О.Г., Никандров Н.Д. Общие основы педагогики: учеб. для вузов.- 2-е изд.- М.: Просвещение, 2007.- 575с.
4. Сластенин В.А., Чжакова Г.И. Введение в педагогическую аксиологию. М., 2003.

РЕЗЮМЕ

ДИАГНОСТИКА ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ДАННОЙ СИТУАЦИИ

Ա.Լ.ՏՈՆՕՅԱՆ

В статье рассматриваются результаты диагностики данной ситуации формирования ценностных ориентаций младших школьников в контексте ценностно-ориентированных воздействий академических материалов.

В статье представлено эффективное воздействие раскрытых ценностно-ориентированных текстов, заданий и упражнений на сферу ценностей младших школьников.

SUMMARY

THE CURRENT SITUATION DIAGNOSIS OF THE JUNIOR STUDENTS' VALUE ORIENTATION FORMATION

A.L.TONNOYAN

The given article surveys the current situation diagnosis' results of the junior students' value orientation formation in the context of value orienting effect of the academic material.

The productive effect of the revealed value orienting texts, tasks and exercises on the junior students' value field is presented in the result of the experiment.